

STORTINGET

Representantforslag 10 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Tor André Johnsen og Sylvi Listhaug

Dokument 8:10 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Tor André Johnsen og Sylvi Listhaug om å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet og ta tryggheten tilbake

Til Stortinget

Bakgrunn

Det har gjennom de siste årene vært en bekymringsfull utvikling innen organisert kriminalitet i Norge, og da særlig i hovedstaden. Dette har utviklet seg dithen at man nå opplever grove voldsepisoder med bruk av våpen i det offentlige rom. Politiet har kommunisert at det i mange av disse tilfellene dreier seg om interne oppgjør i hovedstadens kriminelle miljøer.

Forslagsstillerne mener denne utviklingen må møtes med resolute grep som synliggjør samfunnets nulltoleranse mot gjengkriminalitet. Det er tale om alvorlig kriminalitet som undergraver flere samfunnsfunksjoner, og som også er egnet til å skape frykt og utrygghetsfølelse i befolkningen. Det er nødvendig å møte dette samfunnsproblemet med flere virkemidler, som samlet må utgjøre en effektiv respons mot denne uønskede utviklingen.

Forebygging og tiltak mot gjengkriminalitet

Det første forslaget er innføring av forbudssoner ved dom etter modell av den danske lovgivningen som trådte i kraft 1. juli 2021, om forbud mot deltakelse i nattelivet. Denne lovgivningen ble fremmet i mars 2021

som del av en større trygghetspakke. Den danske loven gir domstolene adgang til å idømme forbud for personer som er dømt for visse former for kriminalitet, mot å ferdes og ta opphold på serveringssteder over hele landet samt i definerte nattelivssoner i et nærmere angitt tidsrom. Forslagsstillerne mener det bør være en tilsvarende adgang for norske domstoler til å idømme de som domfelles for gjengrelatert kriminalitet, oppholdsforbud i områder som er særlig utsatt for gjengkriminalitet.

Det andre forslaget er innføring av elektronisk kontroll for håndhevelse av oppholdsforbud. Forslagsstillerne mener at oppholdsforbud ilagt av politiet er et egnet grep for å holde ungdoms- og gjengkriminelle borte fra områder som er utsatt for denne typen kriminalitet, men et slikt forbud er kun effektivt dersom det håndheves nøye og brudd på forbudet får konsekvenser. Det fremmes på denne bakgrunn forslag om innføring av elektronisk kontroll av oppholdsforbud ved bruk av GPS-teknologi.

Det tredje forslaget er innføring av visitasjonssoner. Dette er områder hvor politiet i en tidsavgrenset periode gis hjemmel til å visitere personer for å avdekke våpen. Forslaget innebærer en utvidelse av dagens visitasjonshjemmel i politiloven § 7 a. Det foreslås en hjemmel som vil gi adgang for en tidsavgrenset periode til å beslutte våpenvisitasjoner i et nærmere bestemt område. Det pekes herunder på at Danmark allerede har en lovgivning for visitasjonssoner, og at plattformen til den svenske regjeringen inneholder et punkt om innføring av slike soner. Forslagsstillerne mener det vil være naturlig å se hen til hvilke løsninger Norges naboland har valgt, ved utarbeidelsen av det norske regelverket.

Det fjerde forslaget er innføring av en straffutmålingsbestemmelse som dobler strafferammen ved gjengrelaterte forbrytelser, etter mønster av bestemmelsen i

straffeloven § 79. En skjerpet straffetruassel vil signalisere samfunnets nulltoleranse mot gjengkriminalitet og vilje til å beskytte de lovlige borgerne mot den utryggheten gjengkriminalitet skaper i befolkningen.

Forslag fem er fratakelse av gjengkriminelles rettigheter til å få voldserstatning utbetalt fra staten etter voldserstatningsloven. Ordningen med voldserstatning fra staten er en ordning som er ment å sikre voldsofre erstatning og styrke deres rettsvern. Forslagsstillerne mener det vil stride mot den allmenne rettsoppfatning og være direkte støtende om personer som har valgt en kriminell vei i livet, skal få erstatning på det offentliges bekostning dersom deres livsvalg resulterer i at de utsettes for vold. Den økte risikoen for vold som den gjengkriminelle har akseptert ved sitt livsvalg, må den enkelte gjengkriminelle selv bære ansvaret for. Det foreslås derfor at gjengkriminelle skal fratras alle rettigheter til voldserstatning etter voldserstatningsloven.

Straff og kriminalitetsbekjempelse

Det sjettede forslaget er en kraftig straffeskjerpelse for ulovlig våpenbesittelse. Bruk av våpen er en vesentlig del av den oppblomstrende gjengkriminaliteten. Våpenbruk i det offentlige rom innebærer en økt risiko for at tilfeldige kan bli rammet av de kriminelle oppgjørene, en risiko som også er egnet til å skape følelser av utrygghet og frykt i befolkningen. Slik forslagsstillerne ser det, er straffeskjerpelse for ulovlig våpenbesittelse en naturlig og hensiktsmessig måte å reagere mot dette på, og da særlig ulovlig våpenbesittelse på offentlig sted. Det foreslås videre at det ved dette arbeidet også vurderes minstnivå for straffutmåling i saker som gjelder ulovlig våpenbesittelse på offentlig sted. Videre bør forarbeidene til ny lovgivning klart og utvetydig uttrykke den politiske viljen til å straffe denne typen kriminalitet strengere enn i dag.

Det syvende forslaget er innføring av straffeskjerpelsessoner i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet, hvor strafferammene dobles for kriminalitet begått i disse områdene. Det pekes på at man tidligere har hatt tilsvarende geografisk differensiering i straffenivå, herunder for narkotikakriminalitet i områder definert som «det åpne rusmiljøet» i Oslo. Forslagsstillerne mener en slik straffeskjerpelse er et egnet virkemiddel for å skjerme de mest utsatte områdene mot de gjengkriminelle oppgjør, og dermed en effektiv beskyttelse for de som bor i disse områdene.

Det åttende forslaget er en revidering av gjeldende straffutmålingsbestemmelse ved idømmelse av fengselsstraff i realkonkurrens. Dette gjelder der en lovbruddet dømmes til fengselsstraff for flere straffbare handlinger i samme dom, og er regulert i straffeloven § 79. Forslagsstillerne mener dagens ordning med forhøyelse av fengselsstraffen med inntil det dobbelte, men med en

øvre begrensning på 6 år, innebærer en for raus kvantumsrabatt for den som har begått flere straffbare handlinger som pådømmes samtidig. Det fremmes derfor forslag om en ny bestemmelse som innebærer addering av straffenivået for de tre strengeste lovbruddene som pådømmes samtidig, før det deretter fastsettes en felles straff etter gjeldende prinsipper for eventuelle øvrige pådømte lovbrudd i samme dom.

Det niende forslaget er lovgivning som gjør det enklere for påtalemyndigheten å inndra verdier som er anskaffet ved kriminell virksomhet. Forslagsstillerne mener det er avgjørende i kampen mot organisert kriminalitet at verdier som skriver seg fra kriminell virksomhet, inndras. Et flertall på Stortinget vedtok dette allerede i 2020, men regjeringen har enda ikke levert sak til Stortinget, jf. Vedtak nr. 446 (2020–2021). Kriminalitet skal ikke lønne seg, og dette signaliseres best ved at alle verdier som er fremskaffet gjennom kriminalitet, inndras til fordel for statskassen. Dette har også en side mot de kriminelle gjengenes rekruttering av unge personer, da det er viktig at kriminelle ikke får besitte verdier som er fremskaffet ved kriminelle handlinger, og derigjennom skaper et inntrykk av at kriminalitet er lønnsomt.

Det tiende forslaget er opprettelse av en fordelingsnøkkel for verdier fra kriminell virksomhet som inndras av påtalemyndigheten. Forslagsstillerne mener kriminelt utbytte som inndras av staten, bør underlegges en bestemt fordelingsnøkkel. En andel av de inndratte verdiene bør gå til et fond som har som formål å yte økonomisk støtte til frivillige lag og foreninger. Videre bør en andel tilfalle politidistriktet hvor den inndratte verdien ble beslaglagt. Slik forslagsstillerne ser det, vil en slik fordeling både sikre at kriminelt utbytte går tilbake til kriminalitetsforebyggende tiltak, og gi politi og påtalemyndighet et incentiv til å gjøre bruk av inndragningsregelverket.

Politiet og overvåkningstiltak

Det ellevte forslaget er en generell bevæpning av politiet. Forslagsstillerne viser til at dette har vært Framskrittspartiets politikk lenge, et standpunkt Politiets Fellesforbund har støttet i over ti år. Dette handler både om å utstyre politiet med de nødvendige virkemidler for å løse sitt samfunnsoppdrag, og om polititjenestepersonenes egensikkerhet i et kriminalitetsbilde hvor de kriminelle i økende grad er bevæpnet. Forslagsstillerne mener utviklingen i kriminalitetsbildet styrker argumentene for en generell bevæpning av norsk politi.

Det tolvte forslaget er gjennomføring av et prøveprosjekt i Oslo for automatisk skuddeteksjon. Forslagsstillerne har merket seg den teknologiske utviklingen av systemer for automatisk deteksjon og dermed lokalisering av skudd med skytevåpen. Med den økte bruken av skytevåpen i det offentlige rom som man har sett de sis-

te årene, særlig i Oslo, bør alle virkemidler som kan bidra til å bekjempe dette samfunnsfenomenet, forsøkes. Det foreslås derfor et prøveprosjekt for automatisk skuddeteksjon i Oslo.

Det trettende forslaget er innføring av et system for automatisert grensek kontroll basert på biometri. Forslagsstillerne har merket seg de grepene Danmark skal gjøre på dette feltet. En automatisert grensek kontroll basert på ansiktsgjenkjenning og objektgjenkjenning vil hurtig og effektivt avdekke når gjengkriminelle med registrert straffehistorikk i Schengen forsøker å krysse grensen inn til Norge. Det foreslås derfor å få på plass et system for automatisert grensek kontroll. Svenske kriminelle nettverk utgjør en trussel mot sikkerheten i Norge, og det er viktig å ha en effektiv grensek kontroll.

Tiltak rettet mot unge lovbrøyttere

Det fjortende forslaget er at det nasjonale handlingsrommet for bruk av fengselsstraff mot personer under 18 år som domfelles for gjengrelatert kriminalitet, skal benyttes fullt ut. Forslagsstillerne mener den eskalerende gjengkriminaliteten er et samfunnsproblem som må møtes med den fulle tyngde av strafferettslige virkemidler, også overfor de gjengkriminelle som er under 18 år. En kraftig og følbar reaksjon vil ha en preventiv effekt mot de kriminelle gjengenes rekruttering av mindreårige, og det er, slik forslagsstillerne ser det, av kritisk viktighet å få stanset gjengenes rekruttering av nye gjengkriminelle. Det nasjonale handlingsrommet for fengsling bør derfor benyttes fullt ut. Forslagsstillerne mener man bør se til land som er bundet av de samme folkerettslige forpliktelser som Norge, men har en videre adgang til bruk av fengsel mot lovbrøyttere under 18 år.

Det femtende forslaget er innføring av en ny straffereaksjon for unge lovbrøyttere i form av et lukket institusjonsregime. Forslagsstillerne mener dagens reaksjonsform, ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, ikke gir en tilstrekkelig følbar reaksjon i alle tilfeller til at den er effektiv i møtet med alle unge kriminelle. Det foreslås derfor innført et lukket institusjonsregime for domfelte under 18 år. Videre foreslås det at reaksjonsformen ungdomsstraff avvikles.

Det sekstende forslaget er opprettelse av et lukket institusjonstilbud for barn under strafferettslig lavalder som begår gjentatt kriminalitet. De kyniske gjengkriminelle rekrutterer i en ikke ubetydelig utstrekning barn under kriminell lavalder til å begå dels alvorlig kriminalitet som ledd i gjengenes virksomhet. Barn under kriminell lavalder kan ikke håndteres i straffesporet, og forslagsstillerne mener at barnevernet med dagens rammer har vist seg uegnet til å håndtere denne problematikken. Slik forslagsstillerne ser det, står man i dag uten egnede tiltak overfor barn som gjentatte ganger begår kriminelle handlinger, og barn som begår alvorlig kriminalitet. Det

foreslås derfor opprettet et lukket institusjonstilbud for dette segmentet av lovbrøyttere.

Det syttende forslaget er en reduksjon av den strafferettslige lavalderen, fra gjeldende 15 år, jf. straffeloven § 20. De kriminelle gjengene rekrutterer stadig yngre personer for å utføre alvorlige straffbare handlinger. Det må antas at vissheten om den kriminelle lavalderen, og at personer under 15 år kan gjennomføre straffbare handlinger uten å holdes strafferettslig ansvarlig, er en medvirkende faktor både til at de unge personene rekrutteres, og til deres villighet til å utføre handlingen. Det må trekkes en nedre aldersgrense for straffansvar, men utviklingen i gjengkriminaliteten tilsier, slik forslagsstillerne ser det, at den gjeldende aldersgrensen må senkes. Forslagsstillerne mener på den bakgrunn at den strafferettslige lavalderen bør senkes til nivået den lå på frem til 1987, altså 14 år, for med det å holde de unge som lar seg verve til gjengkriminalitet, ansvarlig.

Det attende forslaget innebærer en kriminalisering av det å rekruttere barn til å begå kriminalitet. Forslagsstillerne mener det er en svært bekymringsverdig utvikling at kriminelle grupperinger rekrutterer stadig yngre barn til å begå kriminelle handlinger. Det foreslås derfor at det ut over det alminnelige strafferettslige medvirkningsansvaret, bør foretas en lovendring hvor det å rekruttere barn til å begå kriminelle handlinger skal kriminaliseres med en kraftig straffetrussel i et eget straffebud.

Ansvar og samarbeid mellom institusjoner

Det nittende forslaget gjelder offentlige instansers adgang til utveksling av informasjon om ungdomskriminelle. Det er en svært aktuell problemstilling, om reglene for taushetsplikt hindrer relevante instanser som jobber med barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, fra informasjonsdeling. En slik informasjonsdeling i kriminalitetsforebyggende øyemed vil, slik forslagsstillerne ser det, klart være til fordel for ungdommer som har retning mot en kriminell løpebane. Det fremmes på denne bakgrunn forslag om at taushetsplikten bør erstattes av en informasjonsplikt mellom de relevante instanser.

Det tjuende forslaget innebærer en skjerpelse av foreldres objektive erstatningsansvar for skade voldt av barn og unge. Dagens regelverk er at foreldre – uavhengig av egen skyld – er erstatningsansvarlige med inntil 5 000 kroner for skade deres barn har voldt uaktsomt eller forsettlig, jf. skadeserstatningsloven § 1-2 nr. 2. Beløpsbegrensningen på 5 000 kroner har ikke vært justert siden bestemmelsen ble vedtatt i 1995. Forslagsstillerne mener et skjerpet erstatningsansvar vil være et incentiv for foreldrene til å forhindre at deres barn begir seg inn på en kriminell løpebane, da det kan resultere i at foreldrene blir erstatningsrettslig ansvarlig for deres handlinger. Det

foreslås at beløpsgrensen for foreldres objektive erstatningsansvar for barn og unge økes til 25 000 kroner.

Det tjueførste forslaget er at det gjøres en gjennomgang av barnevernstjenestens tvangshjemler i saker som gjelder barn som har begått alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Formålet med gjennomgangen er at kravet til samtykke fra barnet eller foresatte for bruk av tvang skal reduseres i så stor utstrekning som mulig. Forslagsstillerne mener at kravet til samtykke for tvangsbruk i barnevernstjenesten bør reduseres så mye som mulig, slik at barnevernstjenesten utstyres med effektive tvangshjemler for ivaretagelse av barn på den kriminelle løpebane.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som hjemler idømmelse av forbud mot opphold i bestemte områder i bestemte tidsrom for den som dømmes for gjengrelatert kriminalitet.
2. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre hjemmelsgrunnlag for elektronisk kontroll av ilagte oppholdsforbud.
3. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av visitasjonssoner for våpenkontroll.
4. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre innføring av dobbel strafferamme for gjengrelatert kriminalitet.
5. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at gjengkriminelle fratas retten til voldserstatning etter voldserstatningsloven.
6. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en kraftig skjerpelse av straffenivået for ulovlig våpenbesittelse.
7. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en dobling av strafferammen for kriminalitet begått i områder som er særlig utsatt for gjengrelatert kriminalitet.
8. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en straffutmålingsbestemmelse ved utmåling av fengselsstraff for flere lovbrudd i samme dom hvor straffen for de tre strengeste forhold adderes før det eventuelt gis fellesstraff for øvrige pådømte lovbrudd.
9. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å gjøre det enklere for påtalemyndigheten å inndra verdier som er frembrakt ved kriminelle handlinger.
10. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en fastsatt fordelingsnøkkel for fordelingen av inndratt kriminelt utbytte.
11. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre en generell bevæpning av politiet.
12. Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt for automatisk skuddeteksjon i Oslo.
13. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å få etablert et system for automatisk grensekontroll basert på biometri.
14. Stortinget ber regjeringen fremme lovendringsforslag som gjør full bruk av det nasjonale handlingsrommet for varetektsfengsling og for idømmelse av fengselsstraff for lovbrøyttere under 18 år som domfelles for gjengrelatert kriminalitet.
15. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige lovendringsforslag for innføring av lukket institusjonsregime som straffereaksjon for straffedømte under 18 år, som erstatning for reaksjonsformen ungdomsstraff, som foreslås avvirket.
16. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et lukket institusjonstilbud for barn under den strafferettslige lavalder som har begått gjentatte eller alvorlige kriminelle handlinger.
17. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å senke den kriminelle lavalderen fra 15 år til 14 år, slik den var frem til 1987.
18. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at det å rekruttere barn til å begå straffbare handlinger kriminaliseres i et eget straffebed.
19. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at taushetsplikt erstattes av en generell informasjonsplikt for alle relevante instanser som jobber med barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd.
20. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at beløpsbegrensningen for foreldres objektive erstatningsansvar etter skadeserstatningsloven § 1-2 økes fra 5 000 kroner til 25 000 kroner.
21. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige lovforslag for å i størst mulig utstrekning redusere kravene til samtykke for tvangsvedtak i barnevernstjenesten.

16. oktober 2024

Helge André Njåstad

Tor André Johnsen

Sylvi Listhaug